

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAIKSI TARTUNTATAUTILAIN MUUTTAMISESTA JA VÄLIAIKAISESTA MUUTTAMISESTA (HE 131/2021 vp)

Kansaneläkelaitos (jatkossa Kela) kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä. Kelalla ei ole lausuttavaa esitykseen siltä osin kuin se koskee Suomeen leviämisen ehkäisemiseksi säädettyjen tartuntatautilain säännösten voimassaolon jatkamista. Siltä osin kuin esitys koskee EU:n digitaalisen koronastodistuksen kansallista käyttöä laissa säädettyihin käyttötarkoituksiin, Kela pitää esitystä yleisellä tasolla kannatettavana.

Kela pitää sääntelyratkaisua, jossa EU-koronastodistuksen rinnalle ei muodostettaisi erillistä kansallista todistusta, perusteltuna ja kansalaisen kannalta johdonmukaisena. Tähän liittyen on huomioitava, että valitusta sääntelyratkaisusta riippumatta EU-koronastodistusta on voitava käyttää myös kansallisiin käyttötarkoituksiin (asetuksen (2021/953) 49 resitaali). Tätä lähtökohtaa on perusteltu sillä, että näin vältetään tilanteelta, jossa muiden jäsenvaltioiden kansalaiset joutuisivat vielä erikseen hankkimaan tämän kansallisen todistuksen. Asetuksessa ei ole säädetty, että tämä vaatimus koskisi vain muiden jäsenvaltioiden kansalaisia. Näin ollen myös Suomessa rokotetuilla olisi oltava oikeus käyttää EU-asetuksen mukaista todistusta kansallisiin käyttötarkoituksiin. Kansalaisen osalta rinnakkainen todistus saattaisi johtaa epätietoisuuteen eri todistusten käyttötarkoituksiin liittyen ja tämä osaltaan saattaisi haitata esimerkiksi EU-todistusten käyttöä sille säädettyissä käyttötarkoituksissa. Tietosuojan kannalta näiden kahden sääntelyratkaisun ero on marginaalinen, sillä myös kansallisesta toteutuksesta olisi joka tapauksessa osittain pääteltävissä todistuksen esittäjään liittyviä terveystietoja. Vaikka lähtökohtaisesti koronastodistus on tarkoitus tarkistaa teknisesti, on hyvä, että esityksessä kuvataan mahdollisuus myös todistuksen manuaaliseen tarkastamiseen esimerkiksi teknisessä ongelmatilanteessa. Asiakas voi itse päättää, antaako hän luvan tarkistaa todistuksen manuaalisesti.

Ehdotetun koronapassin ikärajan kannalta on huomioitava, että Omakanta-palvelun itsenäinen käyttäminen alle 15-vuotaiden ikäryhmälle on haastavaa. Palveluun kirjautuminen edellyttää sähköisiä tunnistautumisvälineitä kuten pankkitunnuksia, joita useimmat pankit myöntävät vasta 15 vuotta täyttäneille. Yli 10-vuotiaiden lasten tiedot eivät näy vielä kattavasti huoltajille Omakannassa, koska vain 10 % julkisen terveydenhuollon organisaatioista ovat ottaneet käyttöön tietojen näyttämisen mahdollistavan toiminnallisuuden. Tietojen huoltajille näyttämisen edellytyksenä on potilastietojärjestelmään kirjattu tieto alaikäisen päätöskyvystä ja tahto tietojen luovuttamisesta. Mikäli laissa säädettäisiin 12 vuoden ikäraja, tulisi lainsäädännöllisin keinoin varmistua siitä, että kyseessä olevat lapset voivat todistuksen tosiasiaa esimerkiksi terveydenhuollosta saada.

RAHOITUS:

Hallituksen esityksen luvuissa 4.3 Taloudelliset vaikutukset, Vaikutukset julkiseen talouteen, ja 12.2 Suhde talousarvioesitykseen on ristiriitaiset kirjaukset. Luvussa 4.3 todetaan, että

580 000 euron kustannukset koskevat ainoastaan lukusovelluksen kehittämiseen ja lukusovelluksen viestintään liittyviä kustannuksia. Luvun 12.2 tekstistä voi saada kuvan, että summa kattaa kaiken viestinnän. Kelan näkemyksen mukaan luvun 4.3 teksti vastaa oikeaa. Viestinnän kokonaiskustannuksia ei ole arvioitu esityksessä.

EU:n koronatodistuksen kansalliseen käyttötarkoitukseen liittyvät toimeenpanotehtävät on pääosin hallituksen esityksessä esitetty aluehallintovirastoille ja kunnille. Tämän vuoksi näiden tahojen vastuulla olisi myös kansalaisten ohjaaminen ja tiedottaminen kansallisista käyttötarkoituksista ja EU:n koronatodistuksen käyttämisestä alueellisesti. Nyt kyseessä oleva esitys mahdollisesti laajentaa korona todistuksen käyttötarkoituksia merkittävästi suhteessa aiempaan. Kelan kannalta käyttötarkoitusten laajentaminen tarkoittaa koronatodistuksiin liittyvien yhteydenottojen määrän kasvamista. Kela ohjaa, neuvoa ja tukee kansalaisia jatkossakin koronatodistuksen saamisessa Omakanta-palvelussa. Kansalaisten palvelun turvaamiseksi yhteistyöstä on sovittava aluehallintovirastojen, kuntien, Kelan ja elinkeinoelämän toimijoiden välillä. Kansalainen tarvitsee selkeät toimintaohjeet, ei vain siitä mistä ja miten todistuksen saa, vaan missä tilanteissa ja tapahtumissa todistusta häneltä edellytetään ja mistä hän saa apua mahdollisissa ongelmatilanteissa. Vastuut eri toimijoiden kesken vaativat täsmentämistä, jotta Kela voi ohjata kansalaiset oikeaan palvelukanavaan.

Marina Lindgren
Tietopalvelujohtaja

Mia Mustonen
Kehittämisen asiantuntija